

431001

16. DEC. 1925

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VI

Nr. 50

13

DECEMBRIE

1925

În acest număr: Se începe o bătălie mare de Octavian Goga; Cântecul lui Anacreon de Teodor Murășanu; România atacată de Leon Donici; Arion Pescaru de P. Nemoianu; Revolta fesului de V. Russu-Șirlianu; Organizarea proprietăților de Ion Iacob; „Faust” la Teatrul Național de Moise Nicoară; Politica balcanică de J. Paleologu; Gazeta rimată: Dispărutul de Mache Detectiv; Insemnări: O sentință jenantă; Mici documente; Cruda dilemă; Autonomie; Reportaj; Mișcarea dela Sibiu; Păreri diferite, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIAȚA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 Lei

623

Țara Noastră

Incepe o bătălie mare...

II.

În trecutul ei presă, se știe, a fost o oglindă vie a sentimentului public la noi.

Născută dintr'o dorință entusiastă de-a deveni o tribună de idei și neglijând cu desăvârșire sau punând pe-al doilea plan latura comercială, gazetăria era plămânu prin care respira un popor dornic să se smulgă dintr'o viață patriarhală și să se adapteze formelor din Apus. Ca în toate sforțările de emancipare națională, și în presă îndrumătorii au fost oameni de baștină care descindeau pe câmpul de luptă cu toate impulsurile rasei. Bune sau rele, organele noastre de publicitate erau odinioară tot atâtea fibre de simțire ale mediului cărui se adresau. Luptele lor, oricât de vii sau pasionate, erau lupte de familie, fierberea lăuntrică a aceleiași entități etnice. Un ziar contă pe-atunci ca un așezământ înjghebat în puterea unui crez. Existența lui se legitimă printr'o personalitate cu superioare garanții morale și intelectuale. Era un program sau era un om care vorbea la gazetă. Fie-că se lămuriau zilnic părerile unei grupări cunoscute, fie-că se propagau orientările unor fruntași, ziarul își avea totdeauna stăpânul vizibil, perfect îndreptățit ca să-și spuie cuvântul în trebile publice.

Negustorii tiparului s'au depărtat dela linia tradițională și au schimbat cu desăvârșire aspectul onest al trecutului.

Cu ei s'a introdus anonimatul în presă, mijlocul cel mai comod pentru acoperirea oricărei acțiuni subversive. Ziarul transformat în întreprindere comercială, slujind în acelaș timp scopuri nemărturisite, avea nevoie de această perdea după care se retrăgeau elementele parazitare ale tarabei. Ne-am pomenit, deci, cu ziarele de astăzi, firme colective, după care stau pitiți înși fără stare civilă, gata oricând să

asvârle în opinia publică fermente disolvante. În trecut, partidul sau individualitatea directorului erau chezașia scrisului, împede și controlabilă în fața lumii. Când ziceai *Românul* știai că ai a face cu principiile lui C. A. Rosetti, când ți se vorbea de *Timpu* îți apărea girul intelectual al lui Eminescu, când se cita un articol din *Gazeta Transilvaniei* aveai pecetea nobilă a lui Aurel Murășanu. Până în timpul din urmă s'a păstrat această normală justificare: *răscumpărarea dreptului de-a îndruma țara prin greutatea unei personalități*.

Situația actuală e stranie și primejdioasă.

Sunt ziare în afară de partide și în afară de ori-ce garanție individuală. *Adevărul* sau *Lupta*, de pildă, lansează zilnic o critică acerbă a vieții publice, judecă oameni și instituții, batjocoresc sau laudă cu frenezie în dreapta și în stânga, pronunță sentințe categorice. Neconținut se cetește un verdict la adresa armatei sau bisericii, la un gest al Suveranului, la o chestiune hotărâtoare pentru ziua de mâine. Într-o vreme când statul proaspăt înfăptuit ar trebui să primească pedagogie permanentă ale unui optimism generos, când un curs de pedagogie națională ar fi indicat să se desprindă din coloanele ziarelor, un rânjet cotidian urmărește toate străduințele noastre, seamănă desagregare și stânjenește viitorul vieții unui popor în primele zile ale cununiei. Judecata gravă și fără apel îți stârnește de multe ori mirarea sau revolta. Te ulți să vezi iscălitura, o deslușești de grabă, e firma colectivă: *Adevărul* sau *Lupta*. Limbajul care se ține la adăpostul acestor măști e totdeauna grav și sentențios: „noi suntem pentru democrație“, „noi ne ridicăm împotriva acestei porcării“ — noi și iar noi... Simți adese cum te mănâncă palma în fața unor asemeni imprecapi și întrebarea se naște logică și elementară, ca ori-ce protestare împotriva impertinenței: Cine sunt acești noi, cine sunt cenzorii frământării noastre de toate zilele? De unde vin ei, cum îi ch'amă, ce carte-au învățat și din ce resurse de înaltă moralitate sau inteligență își iau dreptul să inunde țara cu cerneala lor?

Cine sunt acești noi?

Iată descoperirea cea mai de căpetenie pe care trebuie s'o facă îndrăznețul purificator, merit să dea bătălia mare pentru întoarcerea ideii naționale în spiritul public.

Anonimatul introdus în presa de legea nouă își are explicația imediată. S'a recurs la el din clipa în care străinii au crezut că trebuie să puie stăpânire pe tainele tiparului. Retranșarea după firma colectivă era o manoperă ușoară, prin care puteau cere ascultare. Inchipuiți-vă, cum ar fi răspuns cetitorii, când fiecare insultă ar fi avut marca autorului? Ce-ar fi răspuns alegătorul dela Drăgășani, când i s'ar fi servit adevărul brutal: zic și iscălesc eu, Albert Honigman? Firește, ar fi dat cu piciorul. Pentru a înconjura deci acest picior, Honigman iscălește solemn: *Lupta* sau *Adevărul*. Cu asemenea procedeu ne scutură pe toți, ne întreabă din ce trăim și ne ostracizează din viața publică în numele moralei răsvrătite. Sguliți subt anonimata apar astfel nenumărați trepăduși cu nume pompoase, istorice de obicei: *Radu Negru*, *Miron Costin*, *Aprodul Purice*, etc... Toți sunt slobozi la gură, toți ne iau de

sus, toți scui-pă seara și dimineața în obrazul țării. Când se va publica lista lor integrală veți rămânea îngroziți și veți avea impresia unei razii de noapte în Cișmigiu. Se va constata atunci cum îl chiamă, care e certificatul lor de naștere și de botez. Se va descifra, după povestea tulbură a originii, și școala dela care-au fugit sau închisoarea unde și-au clocit visul norocului. Un scurt *curriculum vitae* va lămurii totul. Ei bine, acest tablou sinistru va convinge și pe cel mai generos umanitarist că o stupidă bătaie de joc se petrece cu noi, că suntem la începutul unui proces de disoluție sigură, dacă nu luăm de guler pe intruși. Presa nu numai că a evadat din zona de influență a inteligențelor superioare și-a inimilor mari, dar s'a preschimbat într'un laboratoriu otrăvit, pe care numai un tembelism orientat îl poate tolera mai departe. Chestiunea se pune neted și fără amânare: Prin ce se legitimează existența unor hârtii tipărite, când la spatele lor nu există nici o garanție? În puterea cărei just ficări Finkelstein vine să ne stropească cu noroi, pe dumneata și pe mine, în puterea căror drepturi ale omului rotativa lui mănâncă fără cruțare capitalul de încredere al unui neam?

Nici o socoteală din lume, nici un tribunal de onoare și nici un areopag de gândire nu le va da câștig de cauză...

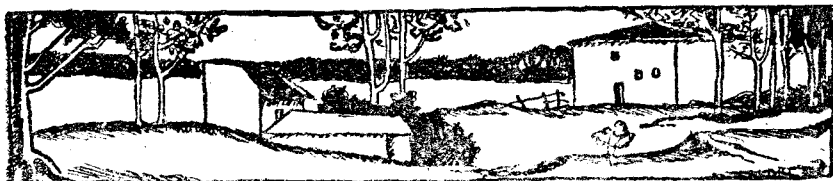
Mai adăugați la toate aceste și punctul cel mai obscur: de unde vin banii, cine are interesul să-i întreție aici pe acești potentați milionari, care alaltăieri se congestionau pentru o piesă de cinci lei? Marii moguli ai democrației, protectorii lui Goldstein și-ai Tatar-Bunarului, nu pot fi decât o cetate avansată a unei armate care se prepară de atac împotriva noastră.

Așa fiind lucrurile, cum ziceam deunăzi, s'a umplut paharul.

Noi nu suntem nici destul de proști ca să nu vedem ce se întâmplă, nici destul de neputincioși ca să primim primejdia cu brațele încrucișate. Firește, reacționăm. Protestarea crește în măsura loviturilor ce ni se dau. Poporul nostru, rănit în instinctele lui de viață, se mișcă. Fie studenți, fie membri ai Academiei, fie țărani, tresar cu toții. Sunt zadarnice și căinările șirete și sfidările obraznice. Mobilizarea bunului simț românesc a început. Mă mir că n'o înregistrează cu speciala lor sensibilitate cetățenii neofiți. Atât mai rău pentru ei! Un lucru e cert: lumea s'a deșteptat aici după nenumăratele zgândăreli, s'a frecat la ochi, privește împrejur și pe ici pe colo începe să strângă pumnii. Iată adevărul! După toate probabilitățile, această sbucnire de energie repulsivă nu va rămâne numai în domeniul abstracțiunii pure, fiindcă violențarea periodică a sufletelor trezește în adâncimile lui principiul violenței și consecințele acestei dogme sunt insesizabile...

Pentru moment situația se poate comprima într'un buletin laconic și foarte serjos: Incepe bătălia pe frontul ideii naționale.

OCTAVIAN GOGA

Cântecele lui Anacreon

— Din originalul grecesc —

PILDE

*Pământul soarbe ploi; copacii
Beau din pământ fără 'ncetare,
Din aer marea bea mereu,
Bea lacom soarele din mare,
În schimb și luna bea din soare...
Tovarâși, ce rău fac eu oare
Că acelaș lucru-l fac și eu!?*

DORINȚI

*Se prefăcù 'ntr'o stâncă 'n Frigia
Sălbateca lui Tantatalos fecioară
Iar a lui Pandion nevastă neuitată
Se prefăcù într'o rândunică, odinioară...*

*Aș vrea și eu să fiu o oglindă,
În care să te cauți tu deapururi;
Să mă preschimb în haina 'ntraurită
Pe care tu o porți, nedespărțită...
Aș vrea să fiu o apă parfumată
În care să te scalzi de dimineață,
Să mă prefac într'un ulei de seamă,
Mireasma lui să te cuprindă 'ntreagă...*

Să fiu eu sponca de pe pieptu-ți alb,
Colanul de mărgele dela gât,
Sau măcar una din sandalele ce porți,
Să mă strivești sub piciorușul tău !

SE HÂRJONESC FECIOARELE...

Se hârjonesc fecioarele, și-și dau cu cotul,
Făcându-și haz de tine-Anacreoane,
Ian' uită te 'n oglindă 'ntr'adevăr,
Să vezi că nu mai ai un fir de păr,
Și fruntea cum ți-a pleșuit cu totul !

— Fecioarelor, eu nu știu azi, aevea,
Dacă mai am vreun fir de păr, și de-o să-mi crească,
Dar știu că 'n lumea asta jecare,
Cu cât e mai aproape de mormânt,
Cu-atât mai mult e lucru demn și sfânt
Să râdă des și să se veselească !

BCU Cluj / **VISUL** University Library Cluj

Dormind ușor pe înfloritu-mi pat,
In una dintre nopți eu am visat
Că 'nveselit de-a vinului aromă
Mă desfătam cu tinere fecioare,
Și că purtându-mi slabele picioare
Mă învărteam în svăpăiate jocuri...
Flăcăi cu gura 'ntoarsă spre batjocuri
Făcură cerc în jur cu veselie
Și, flecărind, ei ne priviau cu poftă. —
Dar când am vrut să le sărut, deodată,
Fecioarele și visu-mi dispărură...
Trezindu-mă în noaptea împăcată, —
Cum aș fi vrut s'adorm din nou, îndată !

INTRECEREA

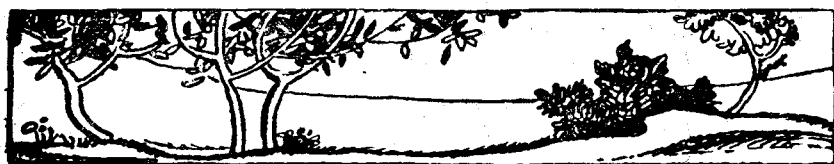
Cu biciul lui cel împletit din crini
M'atinge 'n glumă Eros și mă chiamă

Să 'ncerc cu el o întrecere de jugă...
Și mă pornesc peste păduri și mărăcini,
Peste prăpăstii și peste șuvoaie,
Sudorile pe spate-mi curg șiroaie,
Dar eu alerg mereu... și-acum-acum,
Simțesc c'am să mă prăbușesc în drum...
Iar Eros întrecându-mă, ca un parfum,
Imi face vânt cu aripioarele-i, și-mi zice:
„Tu n'ai să poți să mai iubești de-acum!”

COMOARĂ ZADARNICĂ

De s'ar putea să-mi prelungesc cu aur
Vieța asta scurtă și fugară,
Mi-aș câștiga grămezi întregi de aur
Și când ar veni Moartea, eu i-aș zice:
„Incarcă-te cu cât poțtești, și pleacă!”
Insă de nu se află vreo comoară
Cu care s'ar putea răscumpăra vieța,
Atunci de ce să gemem în zadar,
La ce orice căință cu amar?
Dacă ni-e soarta să murim cu toții,
La ce folos atunci orice tezaur?
Să-mi fie 'ngăduit să beau mai bine,
Să-mi beau din cupă vinul meu de aur,
Și să petrec cu-ai mei iubiți tovarăși
Intinși pe paturile lungi și moi,
Iubirea s'o slăvim mereu, și iarăși!

TEODOR MURĂȘANU

România atacată

— Scrisori pariziene —

Scrisoarea a cincea

Iată ce scrie d. Panait Istrati, între altele:

„Amicii mei francezi! Dunărea s'a înroșit de sângele a 20 mii de victime ale teroarei bulgărești. Temnițele române gem de sute de mii de soldați și muncitori, cari sunt închiși de către guvernul românesc. Orașele Focșani, Piatra Neamț și altele, locuite de către evrei, au o astfel de înfățișare ca și cum pe aeolo nu de mult au trecut hoardele lui Atilla. Templele, cimitirele și alte simboluri sfinte ale populației evrești sunt profanate și murdărite de către antisemiții români. Am văzut în România oameni purtând semnele torturilor la cari erau supuși. Li s'au frânt picioarele. Li s'au tăiat pielea din cap. Li s'au smuls părul...”

Aceasta e proza d-lui Panait Istrati, elevul lui Romain Rolland. Acestea sunt impresiile unui scriitor, care oricum o fi el trebuie să servească câtuș de puțin adevărul. Când vorbește prostii un avocat parizian, încă mai merge. Când aceleași prostii le iscălește un scriitor român, e nevoie de un răspuns.

Am trimis la patru ziare pariziene „Figaro“, „Victoire“, „L'Eclair“, și „Journal des Débats“ scrisoarea următoare:

Pentru opinia publică franceză

— Scrisoare deschisă —

Domnule director!

O parte a presei franceze publică, din ce în ce mai des, informații atât de fantastice despre România, încât datorita mea simplă de cetățean mă obligă să ridic o voce de protestare.

Când avocatul Torrès, după ce a făcut o călătorie în Basarabia cu scopul de a participa la un proces la care n'a luat parte, și de a apăra niște țărani pe cari nu l-a apărat, când acest avocat povestește năzbătii despre Basarabia în „Le Quotidien“, lucrul nu mă miră de loc, deoarece sunt oameni cari, făcând cunoștință cu poliția unei țări, rămân nemulțumiți nu numai de poliția ei, ci de țara întregă.

Această metodă de a cunoaște o țară străină nu e prea savantă, bine înțeles, însă pentru unii e singura posibilă, din motive de ordin individual.

Când acelaș avocat Torrès se prezintă în fața unei societăți falsificate de „emigranți basarabeni“, compusă din dezertori și din persoane a căror origine basarabeană e foarte dubioasă, — societate patronată de ambasada sovietică la Paris, — când acelaș avocat Torrès ține o conferință în care povestește că la Kișinău funcționează șase (șase! nici mai mult, nici mai puțin) Curți marțiale și afară de ele nu există nici o altă justiție, aceste descoperiri senzaționale pot numai să înveselească pe amicii mei dela Kișinău, avocați și magistrați, sau să facă să zâmbească pe locuitorii Kișinăului.

Cauzele acestei iritații extraordinare a d-lui Torrès sunt bine cunoscute. În calitatea d-sale de personaj foarte apropiat de cercurile comuniste, d-sa nu poate să sufere faptul că la procesul dela Kișinău s'a dovedit că revolta țăranilor din Basarabia a fost pregătită și provocată de către bolșevici.

Însă ceiace rămâne de neînțeles e atitudinea d-lui Panait Istrati, romancier, român de origine. D. Panait Istrati n'a văzut în România nimic, afară de temnițele în care, — povestește d-sa în „Paris-Soir“, — sunt închiși „sute de mii de soldați și muncitori“.

Alexandru Dumas-tatăl a zis: „sunt cazuri când minciuna e permisă“. Nu știm care „caz“ i-a „permis“ dlui Panait Istrati să povestească năzbătii cari seamănă foarte mult cu fanteziile dlui Torrès. Eu însă, ca basarabean care-și iubește țara sa frumoasă și poporul său, nu pot să nu protestez contra acestor minciuni murdare, care în fața opiniei publice franceze sunt povestite sub titlul de mărturisiri ale unor mărtori oculari.

Toți cei cari trăesc în România știu, că acest stat e o avangardă a civilizației europene contra în hordelor Rusiei.

Fiecare basarabean știe, că România îi apără viața, bunurile materiale și spirituale, și munca sa pacinică, de violența și invazia comunistă.

Basarabeni nu doresc bolșevismul și nu se gândesc să supună puterii Sovietelor.

În Basarabia există o stare excepțională, însă se poate oare să fie altminteri, când în apropierea ei se găsește un dușman excepțional, înarmat până în dinți?

Cred că toate fanteziile despre „oroarea românească“ sunt povestite numai din această simplă cauză, — mă folosesc de expresiunea lui La Bruyère — că „omul e născut mincinos.“

Aceste minciuni urmăresc o țintă bine determinată. Cei cari au nevoie de ele, cei cari au nevoie de triumful bolșevismului, sunt cei cari vroesc să transforme țara noastră pacinică într'un locaș de război.

Di Torrès în visul său bolșevic a văzut șase Curți marțiale într'un singur oraș, Kișinău.

Acelaș vis a făcut pe dl Panait Istrati să vadă „sute de mii de soldați și de muncitori în temnițele românești“.

Amândoi domnii au un drept deplin să viseze. Inșă de ce țin ei să prezinte visurile lor ca fapte reale cetitorilor dela „Quotidien” și dela „Paris-Soir?”

Oare numai din cauză că La Bruyère a avut dreptate, și că „omul e născut mincinos?”

Da, în România, ca și pretutindeni, sunt temnițe. Inșă în privința numărului lor și severitatea regimului ele cedează în fața ochilor sovietice. Și, în timp ce în temnițele sovietice sunt închiși cei mai buni patrioți ruși, în temnițele românești se găsesc oameni cari doresc să supună țara lor jugului înșăngerat al criminalilor internaționali.

Fiecare stat și fiecare popor cere să trăiască și să se desvolte liber, și cine nu vrea să fie un câmp de experiență al călăilor comuniști e obligat să se apere contra tuturor atentatelor.

De bună seamă dnii Torrès și Istrati ar face umanității un serviciu pozitiv, dacă și-ar da osteneală să protesteze contra regimului de tiranie înșăngerată care până acum domnește în republica Sovietelor, în această temniță gigantică unde stă înlănțuit un popor de sute de milioane de oameni.

Primiți, vă rog, salutările mele confrățești.

L. DONICI-DOBRONRAROV,
„literat, licențiat în drept.

Paris, 1925 Novembrie 6.

Am reprodus scrisoarea de față, ca să arăt cât de încărcată e atmosfera la Paris, și că e nevoie de o luptă îndârjită. În campania contra României sunt mobilizate toate mijloacele. Pentru ca să rezistăm trebuie și noi să ne mobilizăm. Și aici vine rândul basarabenilor. Basarabeni trebuie să protesteze contra atacurilor nedemne. A sunat ceasul când nu se poate să rămâi neutru: „Cine nu e cu mine e contra mea”. E o chestie de o simplă datorie cetățenească.

Când îmi aduc aminte de toate strigătele patriotice, de toate discursurile dela banchetele politicianilor, îmi vine să spun: „Domnilor, vorbele sunt vorbe. Nu e mare lucru să ții cu paharul în mână sau să te bagi în hora unirei. Acuma ți-a venit timpul să treci dela vorbe la fapte”.

E lucru nostim: în străinătate e pornită o campanie înverșunată împotriva Basarabiei, iar basarabeni tac din gură ca o oaie care suge lapte.

De aici, din străinătate, vorbesc basarabenilor, și aș dori ca vorba mea să ajungă la urechile lor. Din toate puterile trebuie să vă adunați împrejurul României. Afară de datoria cetățenească e o chestie de bun simț și — dacă doriți — de bun gust.

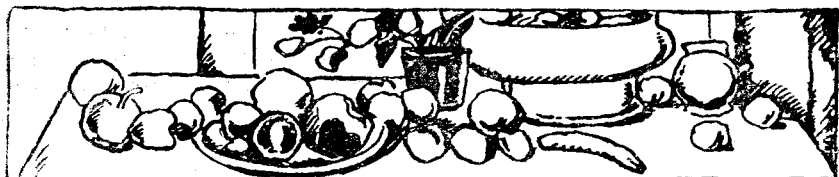
Am văzut și am cunoscut pe cei cari pretind Basarabia. Să ne ferească Dumnezeu de ei!

În clipele aceste grele sunt bucuros, că dela început, dela 1918, am ales o cale bună: că e bună, acest lucru îl văd astăzi.

Viața în străinătate e plină de învățăminte.

Paris, 1925, Noembrie

LEON DONICI

Ariton Pescariu

Două întâmplări de după războiu m'au făcut cu deosebire să mă gândesc la acest camarad al meu din vremuri grele, despre care acei cari l-au cunoscut păstrează sentimente foarte variate.

Mai întâi a trebuit să reflectez asupra vieții acestui tânăr ardelean la moartea lui, întâmplată curând după realizarea unității noastre naționale, în Februarie 1920. Venind vestea morții lui, prietenii m'au rugat să scriu și să plasez un articol în presa din Ardeal. Dar, din năvala de amintiri care m'au copleșit n'am putut încheia decât două rânduri: că s'a stins din viață în casa părinților săi din comuna Ciufud, Ariton Pescariu, fost ofițer voluntar în armata română. Dintr' o biografie, pe cât de scurtă în timp, — căci murise înainte de împlinirea vârstei de treizeci de ani, — pe atât de bogată în fapte, atâta s'a putut spune în atmosfera delirantă a visului împlinit. M'am restrâns să exprim esența dintr'un rost de viață, fără să luminez toate cotiturile ei, știind mai ales că unele din ele nu pot fi discutate încă în publicitate.

A doua întâmplare, care mi-a retrimis gândurile la peripețiile anilor de războiu, a fost procesul unui prieten al lui Ariton Pescariu, care s'a dezbătut iarna trecută la Consiliul de războiu din Sibiu, când actul de acuzare a coborât printre noi și amintirea celui dispărut. Acuzatul în viață nu numai că a fost achitat de greaua învinuire ce i se adusese, dar a fost felicitat pentru sentimentele sale de bun român, indiferent de aparențele sub care uneori trebuiau ascunse. Numai deasupra celui mort, despre care sentința nu face amintire, continuă să planeze acuzarea aparențelor. Abia martorii procesului dacă s'au gândit să extindă efectul aceleiaș sentințe și asupra celui dispărut. Deatunci și până astăzi port în suflet mustrarea, că dezlegat prin acea sentință publică de obligațiunea tăcerii, n'am putut găsi prilejul să reabilitez în publicitate și memoria lui Ariton Pescariu. Voi încerca acest lucru acum.

* * *

Cotitura nelămurită din viața lui Ariton Pescariu începe deodată cu desființarea corpului de voluntari din Kiew — 7 Februarie 1918 —

și cu înaintarea armatelor austro-ungare în Ucraina. Precipitarea evenimentelor pe frontul rusesc nu a dat răgaz comandamentului voluntarilor să retragă pe toți emisarii din cuprinsul Rusiei, astfel că aceștia au rămas din acest moment fără nicio îndrumare oficială. Dintre aceștia făcea parte și Ariton Pescariu, care avea misiunea să viziteze pe prizonierii din gubernia Iaroslav, recrutând voluntari.

După desființarea corpului voluntarilor din Kiew, viguroasa mișcare a prizonierilor români a încetat. În bezna ce o ridica înaintea ochilor noștri înaintarea armatelor austro-ungare în Rusia și generalizarea regimului bolșevic, un singur obiectiv se mai vedea clar: necesitatea opririi prizonierilor români de a se înapoia acasă, pentru a nu mări forța combativă a puterilor centrale. Așa au văzut situația și cehoslovacii și iugoslavii, cari nici după prăbușirea Rusiei n'au încetat să organizeze legiunile de voluntari.

Din acest fel de a vedea au luat naștere cele două inițiative ale românilor ardeleni aflați în Rusia: una de a înființa al doilea corp de voluntari, din Siberia, și alta la Moscva, condusă de sublocotenentul Ariton Pescariu. Și una și alta, deci, pe căi diferite, tindeau spre acelaș scop. Până a nu se fi angajat lupta dintre cehi și bolșevici, cele două inițiative se ajutau reciproc. Dovada ne-o servește faptul, că cei dintâi inițiatori ai legiunii din Siberia au pornit acțiunea cu certificate semnate de Ariton Pescariu, și chiar cu ajutoare bănești procurate de acesta. Pe urma ocupării Ucrainei pe deoarte, de alta a luptelor angajate dealungul munților Urali, legătura aceasta se pierde. Legiunea ardelenilor trece sub scutul misiunii militare franceze, iar Ariton Pescariu rămâne definitiv la Moscova. La aceasta epocă din viața lui Ariton Pescariu se referea și actul de acuzare pomenit, și despre care mă simt îndemnat să spun ceace am văzut personal.

Cele dintâi legături cu Sovietele, Ariton Pescariu și le-a creiat pe vremea regimului Kerenski. La ivirea bolșevismului, acestea au trecut în bloc la acesta, astfel că, în scopul amintit, Ariton Pescariu, un timp oarecare, a continuat să lucreze și sub noul regim politic, dar cu aceiași oameni. Colaborarea aceasta a luat sfârșit cu venirea lui Rakovski la Moscova, însoțit de celebrul batalion așa zis românesc dela Odesa, cari își revendicau reprezentarea tuturor românilor din cuprinsul Rusiei. În fața acestei situații și după mai multe consfătuiri cu consulul României la Moscova, s'a ajuns la concluzia, că nu se poate sta cu mâinile încrucișate, mai ales că tovarășul Rakovski pretindea tezaurul României și tipărise vreo trei milioane de lei în scopurile sale. Această împrejurare l'a determinat pe Ariton Pescariu să intre în organizația internațională comunistă. Ajutat de calitatea sa de membru marcant al comitetului internațional, pe care l-a dominat prin inteligența-i remarcabilă, misiunea lui Ariton Pescariu s'a manifestat în două direcțiuni: să contracareze acțiunea lui Rakovski și să salveze tezaurul României, un obiectiv pe care l'a și atins.

Mai întâi, Ariton Pescariu a pus mâna pe stocul de hârtie destinat pentru imprimarea de bancnote. Șapte numere din „Foaia Țărâului“, pe care a început s'o editeze dela 15 Februarie 1919, au apărut

pe hârtie de bancnote, fapt pentru care a fost aspru muștrat de tovarășul Rakovski. Mai tipărind și trei manifeste, se epuizează hârtia de bancnote, zădărnici și astfel toate planurile lui Rakovski.

Atacurile din „Gazeta Bucureștilor” și elogiile presei dela Iași, aduse pe chestiunea hârtiei de bancnote, dau prilej lui Rakovski pentru a-l demasca. Arion Pescariu este arestat și tradus în fața tribunalului revoluționar, de unde însă reușește să scape prin intervenția lui Bela Kun. Din acest moment, Arion Pescariu a trebuit să fie mai precaut și ceea ce mai putea face în chestiunea tezaurului a fost să transmită cheile reprezentanților țării străine. În adevăr, bolșevicii nu s’au putut atinge de tezaur până când n’au forțat ușile depozitului.

În călătoriile mele dela Iași la Moscova, în două rânduri am avut ocazie să stau de vorbă cu Arion Pescariu pe chestiunea acțiunii sale. Tot deatătea ori mi-a cerut să-i spun dacă strică sau folosește neumului prin aceasta; iar la despărțire mi-a cerut ca, întorcându-mă la Iași să plasez în ziarele de acolo ceva injurios la adresa lui, căci aceasta i-ar înlesni sarcina la care s-a angajat. Nu-mi mai aduc aminte acum dacă i-am promis sau nu acest lucru; atâta știu că n’am făcut-o. Nu m’a lăsat conștiința să condamn, nici la dorință, o acțiune care nu pornea din intențiuni vinovate.;

* * *

Venit după prăbușirea Austro-Ungariei acasă, Arion Pescariu a fost arestat pentru înaltă trădare. Având în vedere sănătatea-i zdruncinată a fost însă eliberat. Din când în când venea pe la Curtea marelă din Sibiu, cu care ocazie l-am întâlnit și eu. Rătăcea singur, ocultat de toată lumea, pe străzile orașului. I-am oferit pentru o noapte adăpost și cu multă durere în suflet trebuia să ascult plângerile unui om profund nedreptățit. Mi s’a părut că, dacă nimeni nu-i putea oferi un leac pe rana-i trupească, sincera mea înțelegere i-a ușurat simțitor efectul aceleia sufletești. Curând după aceea a murit...

Reamintindu-mi viața acestui tânăr, dotat cu frumoase calități, mă simt îndemnat să propun măcar reabilitarea memoriei lui, dacă n’a putut avea norocul să fie judecat în trup și oase, alături de aceia cari l-au întevărașit în zbuciumul din cei mai triști episoade ai istoriei noastre contemporane. Nu se poate ca judecata pentru cei morți să fie mai severă decât pentru cei vii. Nu ar fi nici drept, nici creștinesc, și nici românesc...

P. NEMOIANU

Revolta fesului

„In ședința dela 3 Decembrie a Adunării Naționale dela Angora, s'a votat legea de desființare a fesului, și aceea care interzice fabricarea lui în tot cuprinsul Republicei.

A fost o ședință furtunoasă în care deputatul Nuredin, partizan al fesului, a fost numit trădător și a fost acuzat că din pricina lui Erzerumul geme de spânzurători.“

(Ziarele)

Fesul?

Ce-i cu fesul?

Niscaiva cupletist intrepid, inspirat de evenimentele pe care ni le relatează telegraful (cu și fără fir) se va grăbi să ticluiască un refren pe o arie foarte cunoscută:

— *Fesu' jesu' jesu-i cu beleă!*

Și refrenul, lipicios ca orice refren, nu va întârzia să străbată, de-a lungul și de-a latul, melomanul nostru Continent.

Nu va fi un nou refren mincinos, deoarece veți admite și dumneavoastră, că un fes care produce încurcăturile pe care le pricinuește fesul turcului de azi, e cel puțin cu bucluc.

Iată ce s'a întâmplat după votarea legii poznașe, care interzice purtarea fesului și fabricarea lui tuturor supușilor Profetului. La Rizeh o escadră cu torpiloare a bombardat în toată regula pe partizanii fesului. La Merceș, țeți turcii cari au luat parte la bătaieasa demonstrație împotriva portului pălăriilor au fost arestați ca niște rebeli și trădători. La Constantinopol, instigatorii în contra legii de suprimare a fesului au fost duși între baionete la închisoare, iar călătorilor mahomedani de pe vaporul „Regele Carol“ (care sosise în port) li s'a interzis să debarce cu fes.

Vedeți dar, că nu-i de glumit cu fesul...

În definitiv, povestea e destul de simplă. Kemal Pașa, proaspătul mire al noului Islam, ritosul „modernizator“ al bătrânei Turcii, într'o

bună zi, ne mai plăcându-i mitra turcului cu fes, a bătut din picior și a poruncit scurt:

— Scoate fesul!

Dar turcul, fără să bată din picior (mai blând decât Kemal) a ridicat doar din cap și a răspuns cu lină dar neclintită încăpăținare:

— Iaca bă.

Zicala noastră „Vodă da, dar Hâncu bă“, pusă în practică ad-hoc în Turcia, dată de curând cu bidineaua republicană, a dus la încăierare.

Săbiile au lucit, puștile au pocnit. Pentru fes, de sub fes și peste fes, sângele a pornit să curgă în șiroaie. Astfel, dela Cornul de Aur și până în inima Asiei Minoare, s'a deslănțuit *revolta fesului*.

Ș'atunci, lăsând gluma de-o parte, stai și te întrebi: care-i rostul atâtui sânge vărsat? Acest blajin și înțelept popor al lui Mahomed, a fost apucat de un subit acces de demență, pentru a păstra o *modă*?

Bă, iacă nu.

Portul fesului nu e o simplă modă, și bietul turc e departe de a fi un *dandy* furios. Pentru acest popor, patriarhalul fes, cu naivul lui ciucure cu tot, reprezintă un simbol moral și o mare și veche tradiție.

Când fuguosul Kemal a poruncit turcilor săi să-și scoată fesul din cap, a considerat (cam pripit) drept un lucru negliabil, că le poruncia în acelaș timp să-și smulgă o tradiție din suflete, un bogat trecut din cugate.

Ori, peste o tradiție nu poți face *tabula rasa* cu o simplă semnătură în josul unui decret.

Iată de ce revolta fesului ia o adâncă semnificație pentru toată lumea.

Turcul, adevăratul turc, preferă să i se scoată inima cu cleștele din piept decât să-și scoată fesul, de bună voie, din cap.

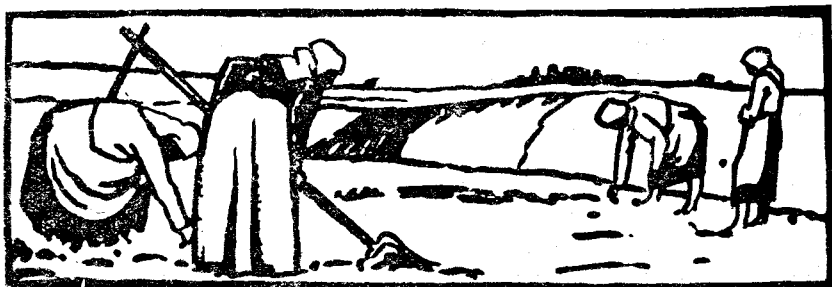
Fesul e, pentru el, semnul modest al înțelepciunii din Coran, e iataganul victorios al lui Soleiman Magnificul, care brăzda odinioară Europa și stăpâna până'n dealurile Budei, e toată ienicerimea vitează care pornea la moarte cu fanatism pentru slava Padișahului sfânt, e emblema unei noblețe spirituale de veacuri și e — dacă vreți — chiar visăria dulce în cerdac, pe maluri de Bosfor albastru, cu narghileaua între buze și gândul călător peste întinderi... fesul e credință, strălucire, vitejie și cinste veche, foarte veche...

Toate acestea nu se strivesc cu pintelul într'o secundă, domnule Kemal!

Mă cunoaștem și alți Kemali, pe aci mai pe aproape, cari profesează asemenea păreri... Intre aceștia și președintele Republicei turcești e doar deosebirea, că cel dintâi posedă o stare civilă limpede și, poate, chiar intenții bune, pe când amicii dlor Albert Honigman și C. Costa-Foru au predilecții pentru apele turburi și pentru pseudonime...

Și fiindcă-i vorba de un fes care reprezintă o tradiție și o nobilă lege etnică, îi putem asigura, că din lupta pe care o încearcă împotriva fesului tot dumnealor vor ieși cu fesul turtit...

V. RUSSU-ȘIRIANU

Organizarea proprietăților

— Administrarea și perfecționarea cărților funduare în Ardeal —

Felul cum sunt organizate și administrate diferitele instituții de evidențiere a pământului trage mult în cumpănă la examinarea ameliorării lor. Se știe că o bună evidențiere, pe lângă multe alte condiții, mai reclamă și o administrare ușoară și corectă. Sub acest raport cărțile funduare din Ardeal corăspund tuturor așteptărilor, deși azi și ele mai sufăr încă de unele puncte de defecțiune în organismul lor.

Toate instituțiile de evidențiere cunoscute până acum, — fie ele bazate pe sistemul german sau pe cel francez, — sunt organizate fără excepțiune pe lângă forurile justiției și sunt administrate de organele ei. Nici nu se poate altfel. Evidențierea pământului, schimbările intervenite în situația lui și-a tuturor drepturilor ce-l ating, sunt în realitate o chestie de drept. Cărțile funduare, de-asemena, nu constituiesc o excepțiune sub acest raport. Ele sunt încorporate și administrate de justiție. Această organizare, evident, își are repercusiunile sale, atât asupra organizării însăși, cât și mai ales asupra influenței pe care evidențierea o exercită asupra vieții economice.

Fiecare oficiu de carte funduară are circumscripțiunea sa, care va cuprinde un număr de comune cu hotarele lor, al căror pământ va fi evidențiat. Cadrele acestor circumscripțiuni în chip firesc vor fi mai întinse, mai mari, ca să poată suporta mai ușor budgetul acestei instituțiuni. Înființarea, administrarea și perfecționarea acestei instituții reclamă mulți bani, mult personal și mult lucru. Astfel, anumite considerațiuni budgetare nu admit o decentralizare prea pronunțată a ei. Delimitarea circumscripțiunilor cărților funduare va avea influență asupra delimitării circumscripțiunilor judecătoriilor de ocol, deoarece e ușor de înțeles tendința, ca circumscripțiunile lor să se acopere. De fapt, această tendință a și patronat în trecut sistematizarea judecătoriilor de ocoale din Ardeal. Cu mici excepțiuni, fiecare judecătorie

de ocol avea cartea sa funduara. Aşa se poate explica, în Ardeal, împrejurarea, că judecătoriile de ocol se bucură de o rază de activitate mai largă şi de circumscripţiuni mai mari ca în vechiul Regat.

Incorporarea cărţilor funduare în organismul justiţiei constituie o garanţie pentru existenţa şi buna lor administrare în viitor. Această împrejurare va avea un efect salutar pentru stabilitatea dreptului de proprietate şi siguranţa creditului. Instanţele cărţilor funduare sunt influenţate de felul organizării. Ele sunt: 1. Judecătoria de ocol. 2 Tribunalul. 3. Curtea de Apel. În Ardeal, cu mici excepţiuni, aproape toate judecătoriile de ocol sunt înzestrate cu o secţia specială pentru cărţile funduare, cari stau sub erarhia lor, atât ca administrare cât şi ca disciplină. Şeful judecătoriei de ocol este totodată şi şeful secţiei funduare. El dispune asupra ei şi desemnează pe judecătorul care va avea conducerea nemijlocită a secţiei. Administrarea biroului se face de conducătorul cărţilor funduare, la dispoziţia căruia va sta personalul necesar pentru îndeplinirea lucrărilor tehnice.

În general, administrarea unei instituţii de evidenţiere va sta în raport şi cu gradul ei de perfecţiune. Cu cât organizarea ei va fi mai perfectă, cu atât administrarea ei va fi mai temeinică şi mai uşoară. Această teză generală se potriveşte şi în privinţa cărţilor funduare în Ardeal. Administrarea lor însă nu poate fi socotită astăzi ca normală, deoarece sunt semne serioase cari arată complicaţiuni ce se agravează din zi în zi şi împiedecă cursul normal al administrării de odinioară. Acestea sunt urmări fireşti ale unor defecţiuni organice, cari bântue organismul cărţilor funduare. Să analizăm aceste puncte de defecţiune şi apoi să indicăm soluţiuni pentru îndreptarea lor.

Am arătat şi în alt loc, că cu ocaziunea înfiinţării cărţilor funduare s'au făcut multe greşeli în cursul lucrărilor pregătitoare. Mai ales întinderea parcelelor n'a fost exact fixată, încât a trebuit să se fixeze ca normă generală, că instituţia cărţilor funduare nu poate garanta faţă de terţe persoane întinderile din registrele funduare. Motivul acestei greşeli în fixarea întinderii e împrejurarea că măsurătorile geometrice n'au fost făcute în mod exact. Această nesiguranţă este primul punct vulnerabil al cărţilor funduare.

După terminarea cărţilor funduare, a urmat în Ardeal procedura pentru regularea proprietăţilor. Această regulare s'a făcut ori prin *segregare* ori prin *comasare*. În ambele cazuri, în urma procedurii urmate s'a schimbat cu totul situaţia de fapt şi de drept a proprietăţilor, astfel încât situaţia din cărţile funduare n'a mai acoperit pe aceea a realităţii. Unele parcele şi-au schimbat stăpânul, iar altele chiar şi destinaţia. Alta a fost situaţia lor *înainte*, şi alta *după* regularea proprietăţilor. Această disonanţă a situaţiei reale faţă de dovezile funduare constituie al doilea punct vulnerabil al cărţilor funduare.

La aceste două puncte vulnerabile se mai adaugă şi un al treilea. Azi administrarea cărţilor funduare a ajuns într'o stare imposibilă. Aglomerarea restanţelor, haosul şi debandada în care a ajuns această instituţie periclitează însăşi existenţa ei. S'a început cu războiul mondial, s'a continuat după desfacerea monarhiei, iar azi s'a ajuns la culme. În

cursul timpului pe de o parte au sporit cu zeci de mii restanțele, iar pe de altă parte a scăzut personalul potrivit, din zi în zi. La aceasta se mai adaugă lipsa de fonduri pentru asanare, apoi și neorientarea celor dela cârmă asupra utilității acestei instituții. Toate aceste împrejurări la oaltă fac ca această instituție nu numai să nu fie capabilă a servi interesele unei evidențări potrivite, ci să fie periclitată și existența ei.

Este ușor de înțeles, că în urma nouilor alcătuirii de stat au intervenit încurcături în administrarea unor instituții specifice locului, cari în cealaltă parte a țării nu sunt încă împământenite. Acest lucru era chiar de așteptat. O decadență a administrării cărților funduare trebuia să urmeze în mod fatal, deoarece ele în vechiul Regat sunt necunoscute. În cursul ultimilor cinci ani trebuia să se facă îndreptările convenite. Acest timp a fost suficient pentru aprecierea utilității acestei instituții și cu o mică bunăvoință s'ar fi putut opri cursul decadenței ei. Nu s'a făcut însă și nici nu se face nimic; din contră, cu o nepricepere regretabilă se dau ordonanțe în materie fiscală cari împiedecă și ele transcrierile în dovezile funduare, sporind astfel și mai mult restanțele.

Se impune acum întrebarea, ce s'a făcut în trecut pentru îndreptarea punctelor de defecțiune? Și ce este de făcut în viitor?

Pentru fixarea exactă a întinderii pământului, încă în anul 1856 cabinetul din Viena a organizat instituțiunea cadastrală, care avea menirea să facă o măsurătoare exactă a pământului. În baza acestor măsurători urma apoi să se facă hărțile și registrele cadastrale, cari să servească de bază atât pentru evidență, cât și pentru impozit. Aceste măsurători s'au făcut succesiv. În unele regiuni ale Ardealului ele sunt acum terminate, în altele au rămas pe jumătate. Sunt regiuni unde nici nu s'au început încă.

Prin legile nr. XXIX. din 1886, nr. XXXIII din 1889, și nr. XVI din 1891 s'a reglementat felul procedurii prin care era să se îndrepteze și să se înlocuiască datele vechi ale cărților funduare prin datele măsurătorilor cadastrale. (*Betëtszerkesztés*). În baza acestei proceduri, înlocuirea foilor funduare cu cele fonciare s'a și făcut aproape în toate regiunile unde măsurătorile parțiale cadastrale erau de mai înainte terminate. Aici avem cărți funduare perfecționate, cari dovedesc exact situația reală a fiecărei parcele. Evident, și administrarea acestor cărți funduare se poate face apoi cu cea mai mare precizie.

În viitor se impune continuarea acestor operațiuni de perfecționare: Acolo unde măsurătorile parțiale cadastrale sunt terminate, lucrul nu prezintă nici o greutate. Nu aici este piedica, ci în împrejurarea că măsurătoarea parțială cadastrală în cele mai multe regiuni nu este nici chiar începută, iar fără datele exacte ale măsurătoarei parțiale, perfecționarea cărților funduare este ceva imposibil. Se impune deci începerea și continuarea măsurătorilor cadastrale cu cea mai mare urgență, ca astfel în baza datelor obținute să se poată înlocui în întreg Ardealul foile funduare cu cele fonciare.

Prin ordonanța nr. 2579 din 8 Aprilie 1869 s'a reglementat procedura pentru transformarea cărților funduare (*Telekkönyvi átalakítás*)

În baza acestei proceduri, acolo unde s'a terminat definitiv regularea proprietăților, a urmat operațiunile de concordare și rectificarea a situației ivite după regularea proprietăților, cu situația de evidență ce era fixată mai înainte în cărțile funduare. Această procedură de transformare azi abia mai are actualitate, de oarece regularea proprietăților în Ardeal e aproape terminată și concomitet cu ea și procedura de transformare a cărților funduare. Importanță are numai în cazurile unde regularea proprietăților nu este încă făcută. După informațiile ce le am, sunt încă circa 150 comune unde sunt a se regula proprietățile.

Lucrările de perfecționare concepute în trecut, în general răspund scopului și în situația de acum. Modificarea lor deci nu este oportună, rămâne numai ca lucrările să fie terminate repede. Prin aceste lucrări, cele două puncte de defecțiune ale cărților funduare vor putea fi ușor îndreptate. Rămâne să soluționăm pe cel de al treilea, care în tot cazul e mai actual și mai important.

În urma războiului mondial, o mare parte din personalul întrebuințat la administrarea cărților funduare a ajuns a fi argăjat la alte servicii, sau a căzut jertfă în război. Scăzând numărul personalului de muncă a urmat aglomerarea restanțelor, așa încât schimbările ivite asupra celor trei obiective ale evidenței au rămas netrecute în registrele funduare. Această aglomerare, la rândul ei, împiedecă și îngreoziază evidența. După terminarea războiului lipsa personalului potrivit n'a fost soluționată. Ea există și azi, poate în măsură și mai accentuată. Și în condițiile de azi nu sunt indicii pentru o grabnică îndreptare.

La lipsa unui personal potrivit se mai adaugă și un alt inconvenient, formalismul exagerat pe care l'a adoptat procedura cărților noastre funduare. În fond, acest formalism nu servește nici un interes, deoarece el nu apără nicio latură principală a evidenței. În schimb, împiedecă cursul mai repede al administrării și reclamă mult personal pentru îndeplinirea unor formule, ce ar putea fi ușor abandonate. Azi aproape întreg personalul unei judecătoriai de ocol nu lucrează mai mult decât unul singur al secției funduare. În realitate, însăși formalitățile procedurii cărților funduare contribuiesc la aglomerarea restanțelor. Prea ușor s'ar putea face, deci, o simplificare a procedurii, ceea ce n'ar atinge deloc buna administrare a cărților funduare. Din contră, prin simplificarea ei s'ar realiza multe economii.

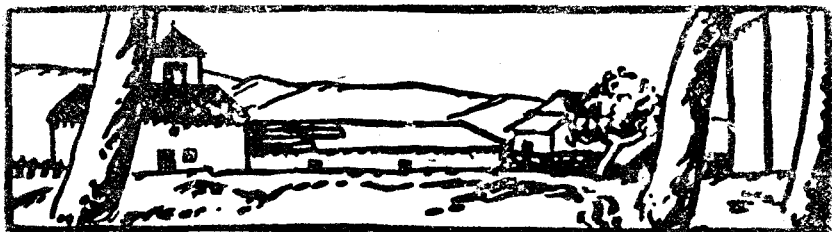
Al treilea punct vulnerabil al cărților funduare e, deci, produsul pe deoparte a lipsei de personal potrivit, pe de altă parte a formalismului exagerat al procedurii în vigoare. Cunoscând motivele cari produc defecțiunea, se indică dela sine și soluțiunile potrivite pentru îndreptarea răului. În locul întâiu, trebuie revizuită procedura în vigoare. Formalismul trebuie înlăturat și admisă o procedură mai simplă. În al doilea loc trebuie recâștigat un personal potrivit, cum era mai înainte. Acest lucru nu este tocmai așa greu. Totul e o chestie de budget. Interese superioare reclamă să avem acest budget, altfel însăși instituția rămâne periclitată în existența ei.

Situația bugetară a statului este azi incontestabil foarte grea. Budgetul statului, pe lângă cea mai mare bunăvoință, nu poate acoperi toate cheltuielile reclamate de necesitățile actuale. Foarte multe instituții ale statului nu pot fi menajate în destul, din lipsă de fonduri. Așa e cazul și cu cărțile funduare din Ardeal. Budgetul actual nu poate asigura fondurile necesare administrării și perfecționării lor, și nici nu ne putem aștepta în timp scurt la un budget mai generos. Această realitate trebuie odată fixată și căutată o altă sursă de ajutor. Timp de pierdut nu mai este, altfel întreaga instituție se prăpădește.

Cărțile funduare servesc un scop obștesc, dar tot odată și un mare interes particular. Statul, incontestabil, are tot interesul să fie evidențiat pământul țării, însă nu e mai puțin adevărat, că și particularii au tot interesul ca proprietatea lor să fie asigurată și stabilă. Dacă statul, în urma unor împrejurări grave, nu e capabil momentan să finanțeze în destul această instituție de evidențiere, motive de oportunitate reclamă ca să-i vină în ajutor acei particulari cari au interesul să salveze existența instituției. Scurt și precis: cine are pământ să plătească o cotizație în vederea perfecționării cărților funduare. Astfel se va putea salva această instituție de relele cari o mistue. Sunt convins, țăranul din Ardeal va înțelege acest lucru și va admite această soluție pentru menținerea cărților funduare.

ION IACOB

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Faust“ la Teatrul Național

Ministerul Artelor a înțeles și a admis dela început, că teatrul e unul dintre cele mai puternice mijloace de propagandă culturală; deci, cu o nestingherită generozitate dă largă protejere teatrului. Înființarea noilor teatre oficiale în provinciile alipite, subvenționarea teatrelor particulare și a trupelor de turneuri, și mai ales stăruințele pentru formarea unui repertoriu de piese originale, au fost unanim aplaudate.

Dar (o, dacă n'ar fi acest odios cuvânt!) cine conduce astăzi întreg destinul organizației pe înaltă artă binefăcătoare? Politica meschină. Politica de partid. Directorul, membrii comitetului de lectură, nu-i nevoie să fie și pricepuți în materie, oameni adânc pătrunși de conștiința răspunderii pe care o au față de misiunile lor de îndrumători *creatori* ai acestei arte....

Și atunci? La pcmul gloriei se reped: deputați, prefecți de poliție, de județ, și alți „de ai noștri“, cari în viața lor n'au scris nici un rând de literatură, dar cari scriu acum — piese de teatru! Iar „succesele“ se fabrică, cu reclamă și cu montări fastuoase.

Publicul, — copil în fașe la noi — vine să vadă piesa. Spectacolul e la modă. Cum era în înflorirea creștinismului, biserica. Cine nu se închina, era osândit. Azi, cineva care nu-i în curent cu spectacolele dela Teatrul Național din Capitală, mai ales, ru-i socotit în rândul cămenilor cu preocupări intelectuale. Sălile sunt arch pline. Publicul urmărește cu evlavie piesa; ori ce o fi, ori cum o fi.

* * *

Se joacă „Faust“ de Goethe.

Cine nu cunoaște, dacă nu din lectură, cel puțin din fama ei, opera grandioasă a nemuritorului poet german?

Înalta poezie mistică a personajului simbolic, Faust, adâncă concepție filozofică a vieții, zadarnică în cercetarea ropătursă a tainelor ei, precum și impresionanta evocare a spiritului bun și rău, au făcut din puternica tragedie a lui Goethe unul dintre cele mai râvnite spec-

tacole dintre câte au interesat mintea omenească. Ea a oprit în loc pe mulți compozitori muzicali. Pe inspiratul Gounod, pe genialul Berlioz, pe îndrăznețul Boito. Pe nenumărați poeți de talent, cari au ținut, fiecare în limba lui, s'o facă cunoscută tuturor, ca toată lumea să se împărtașească de profundul adevăr și minunata ei poezie.

La noi, după mai multe dibuiri stângace, foarte puțin reușite, s'a încumetat s'o traducă d. Ion Gorun. Cu inima caldă, cu mintea încordată, cu sufletul pătruns de frumuseța clasică a operei monumentale, i-a dat viață în armonia limbei noastre.

Traducerea a făcut senzație, în 1906, când a apărut prima ediție a ei. Câteva luni în cercurile literare românești s'a vorbit cu însuflețire de acest eveniment literar.

S'au epuizat de atunci trei ediții. Critica s'a rostit cu entuziasm. Ilarie Chendi, care cunoștea bine originalul căci își făcuse studiile în Germania, era încântat.

Pompiliu Eliad a primit-o la Teatrul Național și i-a făcut, dimpreună cu traducătorul, tăieturile necesare pentru scenă. Dar au intervenit turburări politice, lipsa fondurilor pentru decoruri și a curajului înfăptuirii, apoi moarta prematură a lui Pompiliu Eliad. Au venit rând pe rând la conducerea teatrelor alți oameni, mai puțin înamorați de arta purificatoare a tragediei clasice, și mai mult de aceea a succesorilor pariziene la moda zilei.

Di Ion Gorun și-a continuat opera lui literară originală. Doar din când în când suspină: „O să vină odată și vremea lui Faust?“ Și a venit.

„Faust“ se reprezintă acum la Teatrul Național. Dar, spre nenorocul lui, nu în traducerea profundă și strălucită a dlui Ion Gorun, ci în alta, ulterioară, o *imitație* mult inferioară.

Un traducător care s'a folosit de munca grea a predecesorului, dar care a vulgarizat, a banalizat marea capo d'operă. A rupt cu o mână profană vălul de frumusețe mistică a versurilor lui Goethe. A șters roua strălucitoare de pe mărgaritarele gândirii poetului, care ar trebui să picure ca tot atâtea perle, încântând cu magia lor sufletul omenesc. A coborât stelele din înălțimea cerului, le-a stins în pumnul său, apoi punându-le sub ochii spectatorului: „Vedeți că nu-i vr'un miracol de ne-ajuns. Niște pietre!“

* * *

Punerea în scenă a fost foarte mult lăudată, după premieră, de toți cronicarii cotidianelor.

Di Soare e, desigur, un regisor foarte talentat. Are fantazie, gust, originalitate, îndrăzneală. Dar la „Faust“ a făcut greșeli de neertat.

Interpelat: de ce a montat piesa toată în întuneric, dsa răspunde că s'a luat după textul traducătorului. Chiar la ridicarea cortinei, în „Prologul din Cer“ unde arhaghelul Rafail începe, cu întâia frază, cântarea soarelui:

*Die Sonne tönt nach alter Weise
In Brudersphären Weltgesang.*

(In traducerea dlui Ion Gorun :)

*Cântarea soarele-și rostește
In corul sferelor surori.*

Cum va fi tradus dl Soricu aceste versuri, textual nu-le putem citi, căci n'avem încă la îndemână această traducere; vedem însă că l-a indus în eroare pe regizor și pe cerul dlui Soare, — soare nu este. Numai luna și stele pe un cer negru al nopții...

Tablou frumos, foarte impresionist, dar nu se potrivește.

Tabloul plimbării lui Faust iarăși nu putea să fie noaptea. Din originalul lui Goethe limpede se înțelege, că Faust pleacă cu elevul său ziua să vadă câmpul înverzit :

*Speranța n'vrzește pe câmp, țericită,
Ș'n muntele aspru iată, s'a dus
Iarna căruntă'n puterea-i zdrobită.*

La soare azi toți se încălzesc bucuros.

Și numai la sfârșit zice Wagner :

*Să mergem însă, în amurgul sur
Se lasă frig și ceață împrejur...*

Întâlnirea lui Faust cu Margareta este ziua după eșirea din biserică. Ea spune, desfăcându-și părul în odăița ei :

*Mult mi-ar plăcea să pot afla
Domnul de azi cine era ?*

Traducerea clară a dlui Gorun, după original :

*Ich gäh, was drum, wenn ich nur wüß
Wer heut' der Herr gewesen ist.*

De unde a scos dl Soricu „seara“ ? l'a căzut așa rima la îndemână ? Fără multă bătaie de cap.

Toate cele 26 de tablouri sunt în noapte. Nici unul nu ne arată lumina.

Monologul lui Faust în același odăiță, începe :

*Salut îți zic, o blândă inserare
Ce sfântu-acest locaș îl înconjori.*

Nu era încă noapte.

Și nu eră noapte nici în grădina Martei, ci tot soare încă, spre apus. Târziu de tot spune Marta :

Se lasă noaptea

Nici casa vrăjitoarei n'a fost în ton. Și aici exagerarea supărătoare a focului bengal, a țipetelor prea-prea stridente.

Numai tabloul din cârciuma lui Auerbach a fost reușit.
Toată scena excelent montată.

Publicul? Vai, noi avem cel mai docil public din lume.

Desigur, „Faust“ reprezentat în asemenea condiții, ar fi fost fluerat în ori care oraș, nu numai din Germania, dar din ori ce țară civilizată. Publicul nostru, cel numeros, înghite hapul în tăcere. S'a deprins așa, să nu reacționeze. Dela o vreme, vine la teatru ca să vadă. Vede decoruri fastuoase, cari, negreșit, sunt și foarte scumpe, — apoi pleacă acasă, nițel obosit, amețit de țipetele stridente pe cari le-a auzit. Iar mâine le-a uitat pe toate. În suflet nu i-a rămas nimic din arta aceasta educatoare.

Mai avem însă și un alt public. Select, cult. Acesta nu poate digera hapul. Are bun simț. Se revoltă. El iubește arta aceasta, a pus credință, speranță în ea. Cine sunt aceia, cari îndrăznesc s'o masacreze? Și pentru ce? Se simte el însuși umilit, batjocorit. Sufere și nu doarme liniștit după o astfel de insultare a idolului său.

A fost acesta „Faust“? Opera *Poetului* care protestează când *Directorul* îi cere să scrie o piesă mai mult pentru ochi: „*căci cei mai mulți la teatru vor să vadă*“, și care răspunde astfel:

„A șarlatanilor bătăcărare

Cum vad, la voi, s'a prefăcut în lege.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Așa a scris Goethe acum o sută de ani. Oare câte sute de ani vor mai trece până când cei chemați să facă artă adevărată vor putea să impună mășcăricilor o altă lege? Una asigură și sfântă: respectul acestei arte și închinarea ploasă în fața ei.

MOISE NICOARA

Politica balcanică

— Interese contrarii — Blocul maghiaro-jugoslav. — Imperialismul italian și rus. — Nevoia unui „Locarno“ balcanic. —

Repercusiunile conferinței dela Locarno încep a se simți în Europa centrală și în Balcani. Din nefericire, ele nu prezintă încă contururile, oricât de vagi, ale aceluia așezământ de consolidare, pe care toată lumea îl speră.

Sunt trei curente diferite, care se ciocnesc aci. Ele încep abia acum să se afirme, dar pe zi ce trece câștigă în amploare, tinzând fiecare spre o supremație în sud-estul european.

În primul rând vom vorbi de tendința țărilor balcanice pentru realizarea lozincei: „Balcanul a balcanicilor“. Ideia pactului de siguranță balcanic, emisă pentru prima oară de fostul ministru grec Rentis, face pe fiecare zi noi progrese. Conflictul recent greco-bulgar nu constituie în nici un caz o piedică în calea realizării dezideratului, care ar decurge din consolidarea prin tratate reciproce în Balcani: asigurarea în același timp a unei politici balcanice independente, *dictată de interesele țărilor balcanice*.

Turcia, Grecia, Bulgaria și alături de ele România, între cari aproape că nu există antagonisme prea serioase, ar reuși, fără multe greutatea, și fără ca să necesite negocieri controversate, să înfăptuiască acel bloc balcanic care ar constitui elementul politic de pace și de consolidare în sud-estul european.

Dacă nu am numit și Iugoslavia printre țările interesate să se grupeze în blocul balcanic, nu e pentru că aliata noastră s'ar arăta potrivnică acestei idei, ci pentru că politica externă iugoslavă are obiective mai vaste și ambițiuni mai mari, cari o determină să se abțină pentru moment dela orice angajamente spre a-și putea realiza, în conjunctura favorabilă, visul ei: supremația în sud-estul european.

Pentru realizarea acestei tendinți, Iugoslavia a întreprins, după Locarno, o apropiere hotărâtă de Ungaria, de care nu o despart interese atât de mari ca pe noi și pe Cehoslovacia. Se pare că și Ungaria a priceput, însfârșit, că politica ei externă de pasivitate de până acum

nu mai are nici un înțeles pentru ea, și de aceea se observă de câțeva vreme o foarte vie mișcare între Belgrad și Budapesta. Cabinetele respective se pare că ar privi cu ochi favorabili constituirea unui bloc maghiaro-iugoslav, care oferind Ungariei o ieșire la marea iugoslavă, ar asigura în schimb Iugoslaviei un rol hotărâtor în politica sud-estului european.

Analizând intențiunile maghiaro-iugoslave, *Magyar Hirlap* spune: „Blocul economic ungaro-iugoslav care s'ar întinde dela Budapesta până la Mare, ar însemna o nouă mare putere, care a contă foarte mult în politica mondială a viitorului. Blocul acesta ar înlocui în politica europeană fosta monarhie austro-ungară“.

Acesta ar fi al doilea curent în politica sud-estului european.

Cel de al treilea curent este reprezentat de Rusia și Italia.

Într'adevăr, interesele politice ale acestor două state, în sud-estul european nu se încrucișează, ele s'ar putea împăca cu ușurință, păstrându-și fiecare o zonă proprie de influență. Și aceasta este atât de adevărat, în cât presa americană chiar a lansat în vremea din urmă zvonul unei eventuale alianțe ruso-italiene.

Oricât de paradoxală ar părea la prima vedere împerechieria bolșevicilor cu fasciștii, nu trebuie să se scape din vedere că ambele state fac o politică imperialistă. Italia și-a zărit mai de mult ochii asupra Dalmației și Albaniei, și tratatul italo-iugoslav din 1920 dela Santa Margherita cași cel din 1924 dela Roma — care a dat Italiei Fiume — nu par a-i fi temperat dorința de amestec și penetrațiune în Balcani. Evident, Italia își dă foarte bine seama, că această politică s'ar ciocni în drumul ei de o rezistență foarte hotărâtă din partea Iugoslaviei; dar numai faptul că Italia poate privi asemenea posibilități, pare a dovedi că ea contează pe anumiți factori favorabili, între care Rusia nu este cel mai neînsemnat.

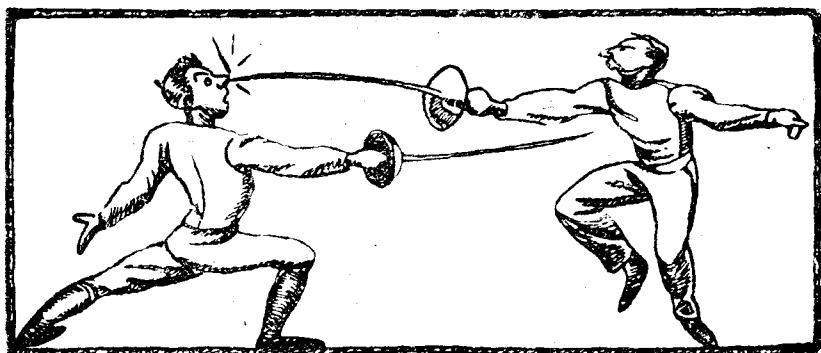
Rusia, pe de altă parte, pare a fi pierdut nădejdea penetrațiunii în Balcani prin mijlocul bolșevizării lui, și schimbând instrumentul a început să cânte din nou aria panslavismului.

Din expunerea acestor momente din politica atât de nedeslușită încă a statelor întemeiate în sud-estul european, se poate vedea ce haos de interese contrarii se țes în jurul și în vecinătatea României. Fără îndoială nu este în intențiunea noastră de a da celor în drept îndrumări în politica externă, ne mărginim deci de a conchide exprimând speranța, că drumul deschis la Locarno va fi folosit și de noi, și că pacte de neagresiune și de arbitraj vor consolida cât mai curând situația Balcanilor, emancipându-i de influențe care nu pot decât să constituiască factori de tulburări și de nesiguranță.

Iar pe de altă parte, statele componente ale Miceii Antante au datoriat unul față de celălalt ca situația din centrul Europei, să nu sufere nici cea mai mică modificare care ar putea constitui cel mai mic factor de amenințare sau de neliniște pentru vre-unul din ele.

Toate eforturile noastre și ale aliaților noștri trebuie să tindă spre realizarea cât mai grabnică a unui Locarno al sud-estului european.

J. PALEOLOGU

GAZETA RIMATA

Dispărut!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„In tratativele de colaborare cu
partidul fărânist, nu se vorbește
nimic despre d. Iuliu Maniu“.
(Ziarele)

*In toitul-acestei ne'mpăcate ierne
In suflet simt o teamă cum s'așterne.
Prefer să v'o arăt dela 'nceput,
Imi pare că Ghiulucă-a dispărut!*

*Politica, cu fierberea-i deșartă,
Neconținut ar vrea să ne despartă;
Fugind pe urma falșului noroc,
Imprăștiati, umblăm din loc în loc...*

*Dar nu umblăm, pustii, așa, de geaba,
Că ne cam facem, fiecare, treaba:
Eu pertractez cu patru ardeleni,
Și Iorga scrie drame la Văleni.*

*Argetoianu stă, mofluz, cu pumnul'n gură,
Madgearu-așteaptă-o caldă pupătură,
Voivodul Vaida-i trage-un interview; —
Dar unde-o fi (mă rog frumos) Maniu?*

*La Ofenbaia stă și scoate aur?
Ori a mâncat, sârmanul, foi de laur?
S'o fi ascuns, discret, la Bădăcini?
E dus cu pertractarea prin vecini?*

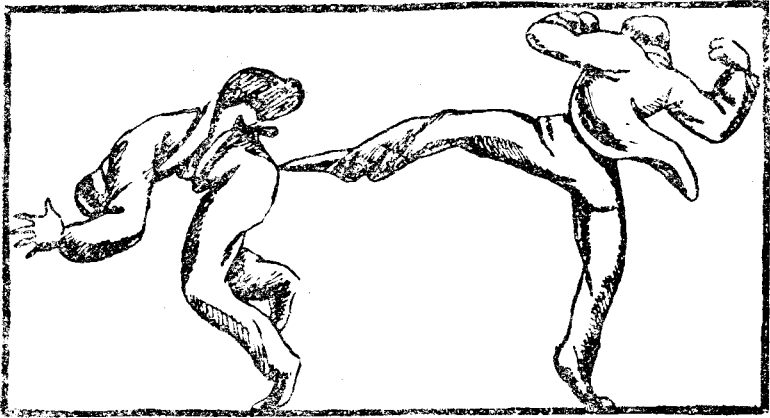
*S'a nchis în casă (obicei ridicol!)
Și scrie, de trei luni, la un articol?
Stă singur cu Boilă la Șimleu,
Și iar mai pregătește-un expozeu?*

*Am publicat anunțuri prin gazete,
Băeții mei s'au risipit în cete,
Și l'au căutat fără ncețare, din
Poplaca până'n Dicio- Sân- Mărtin...*

*La Cameră, la club, îl urmăriră,
Dar nicăeri, fugarul nu-l găsiră...
Nu știți cumva, ceva? Nu l'ați văzut?
E lată lău! Ghiulucă-a dispărut!*

MACHE DETECTIVU

*vechi alegător în culoarea Verdele-de-
Sus, membru în partidul național-
român din Ardeal.*

INSEMNARI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O sentință jenantă. — A fost un adevărat entuziasm, căci⁷ (în ciuda domnilor dela *Lupta și Adevărul*) apărătorii numeroși ai acuzatului, printre cari se număra o personalitate juridică de talia maestrului Micescu, cași judecătorii săi au înțeles că asistau la un proces în care cele dintâi interese naționale erau în joc; și mai mult decât atâta, au simțit că pe un taler al balanței stătea prestigiul patriotic iar pe celălalt încercarea abjectă a unui consorțiu de ponegritori profesioniști ai lui; și în mijlocul unui adevărat entuziasm locotenentul Morărescu și toți soldați i grăniceri acuzați împreună cu el au fost achitați.

Pentru acel consorțiu de ponegrire, ale cărui rotative din pivnițele Sărindarului varsă otrăvuri suspecte cu o persistență cotidiană în opinia publică, sentința aceasta este — cum s'ar zice — jenantă.

Domnii cari țipau din răspuseri că locotenentul Morărescu este prototipul caracteristic, reprezentant al armatei noastre criminale și desmățate, o vor lua mai prudent, pe ușile de din dos, și vor arunca priviri iepuratice pe geamul limuzinei care-i transportă la domiciliu cu 60 cai putere.

Sentința e jenantă și desagreabilă, domnilor!

Căci, iată, românii cu stare civilă avuabilă n'au socotit că ofițerimea și soldații noștri, puși de strajă la Nistrul spre cari faceți bezele, ar fi tâlhari de drumul mare și călăi clandestini ai amicilor d-voastră din „Inter-națională“.

N'au socotit o, și au spus-o răs-picat.

Luăți aminte, și închideți robinetele cu care v'ați obișnuit să infectați tot ce avem mai scump, luați aminte până mai e timp !..

Mici documente. — Intr'un număr trecut al *Țării Noastre* am publicat lista, nespus de eloquentă, a studenților „români“ dela Paris, cari, grație mijlocirei dlui N. Iorga (ex-apostol al neamului), primesc bursă din partea guvernului francez. Documentul scos la iveală de noi a făcut, cum era de așteptat, o adâncă impresie asupra opiniei noastre publice. Nimeni nu putea să bănuiască, nu-i așa? că aproape 80 la sută din acești viitori reprezentanți ai intelectualității din România ne vor fi furnizați detinerimea studiosă a Galiției orientale, revărsată asupra hotarelor noastre!

Și cu toate acestea, pilde mai mărunte, dar tot atât de grăitoare, ne sunt oferite la tot pasul. Iată, de pildă, citim în ziarul *Adevărul* (firește!) numele nouilor deniști confirmați de ministerul Sănătății publice. Citiți-i și dumneavoastră, unul câte unul:

Diamandidis Atanase, Bernștein Hitler Isac, Riznic Dina, Lucacer Morgenstein Tipa, Rosenberg Smulevna Feiga, Gheiller Leia Blanc, Cupferschmidt Meer, Blanc Maria, Borsutchi Mihail zis Brisutchi, Carabatachis C-tin Tartacovskaia Perlea, Haia Sclear, Lupescu Moritz, Cotei Soli Menahemovici, Cazacu Feiga, Mariam Levental Friedman, Sobelman Perla. Sverdic Lea Rubasevchi, Malca Lea Rapaport, Litvacnidel, Bronstein David, Becher Ită Lander, Katz Jean, Bronstein Ianchel, Copel Ellevici, Dembschi Maria Blicle, Breitman Ioiris Matlea, Brandis Hana Goldemberg Marcu, Avenbuch Mendel Breitman Mordeo, Aurovski Gherș, Arenberg Perla Tașler, Bihman Moisé, Flittman Iulius.

Ei bine, decât cu astfel de specialiști, mărturisim drept, ne-am mulțumi mai bine cu Nae Gîrimeă, *sub-firurgul* lui Caragiale. Acum, cine ne trage măseaua? Pentru că eu unul, pe mâna lui Malca Lea Rapaport nu mă las!...

Cruda dilemă. — Zilele trecute, la Cameră, d. N. Iorga a trecut prin câteva momente foarte neplăcute...

Dela o vreme încoace, fecundul poligraf își luase bunul obicei de a întreprinde în fiecare an (pe socoteala statului) două cel mult trei călătorii de plăcere (și de propagandă) în străinătate. Și tot cam pe socoteala statului (care, se vede treaba, nu are ce face cu excedentele) infelicele dramaturg își permitea luxul de a întreprinde un așa zis Teatru popular (nepopulat) având menirea rușinoasă de a juca, pentru uzul partizanilor mai rezistenți, toate dramele istorice și comediile de moravuri scrise de d. N. Iorga (în diferite poziții) de-alungul celor douăsprezece luni ale anului.

Ce credeți însă că s'a întâmplat?

Un amic binevoitor, probabil vreun păgubaș acționar la întreprinderile culturale ale fostului apostol dela Vălenii de Munte, a descoperit, prin cine știe ce investigații oculte, că d. Vintilă Brătianu (din spirit de ranchiună politică, se înțelege) a îndrăznit să taie din bugetul anului viitor subvențiile (mai mari sau mai mici) pe care le primea, sub diferite forme, pofticiosul candidat la prezidenția Consiliului de miniștri.

Știrea a căzut asupra capului cu barbă al dlui N. Iorga întocmai ca trăznetul răzbunătorului Jupiter! Cu vocea tremurătoare, palid de indignare (și de frică), neobositul consumator de valută forte a sărit ca ars dela locul său, și, cu toate că nu e în obiceiul Camerei să se vorbească în ședință publică despre cele ce se discută în comisia bugetară, s'a repezit să întrebe, complet aiurit, dacă un asemenea sacrilegiu e cu putință...

Intr'adevăr, nimeni (incepând cu noi) nu și-ar fi închipuit că poate să exi

ste un guvern român, care să se atingă de subvențiile dlui N. Iorga! Guvernul actual a făcut-o. Încă o dovadă că nu-și înțelege misiunea, — și că trebuie să-și facă bagajele! Iar autorul lui „Sarmală, amicul poporului“ trebuie să înțeleagă, în fine, că a ține doi pepeni într'o singură mână e o echilibristică dificilă, — și că un om politic (ori câtă barbă ar avea) nu poate să injure guvernul și... să-l și încaseze.

D. N. Iorga să nu-și facă însă prea mult sânge rău. Îl asigurăm de pe acum, că viitorul guvern se va arăta mai darnic. Va fi deajuns să întindă mâna. Și numai Dumnezeu, milostivul, știe cât de mult se poate întinde mâna unui om de cauciuc...

P. S. Facem o rectificare: acest lucru îl mai știe și d. Aristide Blank.

Autonomie.— Dacă mairămăseselncă vreo îndoială asupra gândurilor cu care a venit la noi în țară d. Henri Barbusse, acest suspect procuror al umanității sovietice, îndoiala s'a risipit de îndată ce ilustrul mosafir nepoftit a trecut granița. Dela București, (unde n'a avut de suferit nicio neplăcere corporală, cum pretinde ziarul „Manchester Guardian“) d. Henri Barbusse a trecut la Sofia. Acolo, se înțelege, a fost primit mult mai bine ca la noi. Bulgaria, se știe, e o țară foarte civilizată și foarte ospitalieră. Adevărat, că adeseori, dincolo de Dunăre, adversarii politici își sfârșesc cariera în vârful spânzurătoarei (un ingenios sistem de a astupa gura adversarilor), dar a. est accident se întâmplă numai localnicilor. Oaspeții sunt cruțați...

Bucurându-se de acest tratament special, ne împăcatul adversar al poliției din România (și romancier de mare talent) s'a prefăcut dintr'odată, în preajma Balcanului, din internaționalist fran-

cez în naționalist bulgar. Miraculoasă metamorfoză! Întrebat de reprezentanții presei bulgare, d. Henri Barbusse s'a declarat fără multă ezitare pentru autonomia Dobrogei, adoptând astfel pe de-a'ntregul programul de revendicări al iredențiștilor dela Sofia...

Nu ne vom ocupa aci de aparenta contrazicere a dlui Henri Barbusse. Bunul prieten al doctorului Racovschi urmărește, în definitiv, acelaș scop, fie că face pe internaționalistul francez la Paris, fie că se declară naționalist bulgar în capitala regelui Boris. Autonomia Dobrogei ar fi o etapă sigură spre grabnica ei bolșevizare. Stăpânirea românească, oriunde s'ar fi așezat, constituie o piedecă displăcută în drumul nebuniei roșii dela Moscova.

Dinspre partea dlui Henri Barbusse suntem, prin urmare, liniștiți. Am vrea să cunoștem însă, asupra acestui capitol, părerea amicilor, protectorilor și admiratorilor săi dela București. Sunt și ei pentru autonomia Dobrogei? O lămurire ar fi, poate, necesară, căci niciunul dintre umanitariștii noștri pripiți, cari au cântat osanale dlui Henri Barbusse la sosirea acestuia în țară (l'au primit cu flori la gară, i-au oferit banchete și l'au proslăvit prin gazete) niciunul, înțelegeți, nu s'a gândit să protesteze, măcar de formă, împotriva „prietenului“, care cu atâta ușurință ar mută, dacă ar putea, hotarele României.

Bineînțeles, nu ne interesează opinia dlui Kalman Grauer, directorul *Adevărului*. Să nu fim înțeleși greșit. (E o opinie pe care, dealtfel, o cunoaștem.) D. Kalman Grauer ar dori, de s'ar putea, puțintică autonomie chiar pentru Târgul Cucului!

Reportaj. — Imaginația reportericească a z'arului *Cuvântul* n'a ostenit încă, deși a venit iarna, și deși respec-

tivii redactori, tineri cu multe însușiri literare, nu mai descind pe aleele grădinei Cișmigiu pentru a culege noutăți politice și flori de stil de pe malul lacului cu acelaș nume. Cișmigiu a înghețat, aleele sunt pustii, iar pe băncile degerate nu se mai așează niciun sergent de stradă, nicio bucătăreasă.. (Ne mirăm, de unde-și mai iă *Cuvântul* știrile senzaționale)?

Cu toate acestea, gazeta clandestină a dlui C. Argetoianu publică înaintea, cu aceeaș literă de-o șchioapă, năzdrăvanele ei reportaje. Nepoții răposatului Caracudi (dela „Revolta Națională“) trebuie să-și fi găsit o altă sursă de informații. În vreo ceainărie cușer de pe calea Dudești, sau în plăcintăria discretă a unui compatriot amator de palavre. Alminteri, de unde să știe *Cuvântul* tot cece vorbește Regele după masă, când își aprinde havana și se destăinuiește, cu ușile închise, augustei sale familii? Și de unde află, vorbă cu vorbă (vorba vine!) cel mai neînsemnat schimb de cuvinte, care se petrece în casa omului, în cursul unei convorbiri între patru ochi?

Pentru deslegarea acestei taine, am putea presupune că nepoții răposatului Caracudi (dela „Revolta Națională“) ascultă pur și simplu pe la uși, ca eroul din romanul dlui Henri Barbusse, care vedea tot prin gaura cheii. Dar presupunerea nu poate fi întemeiată, căci de când a apărut *Cuvântul*, servitorii au ordin să arunce pe scări, fără multă târguială, pe toți indivizii cu plavaz și hârtie, furișaji prin intrarea din dos ca să șterpelească, după cum se întâmplă, un secret de stat sau o linguriță de argint... Rămâne, prin urmare, tot ceainăria de pe calea Dudești, tot plăcintăria compatriotului! Acolo, descifrând aburul eșocvent al samovarului, sau ronțâind miezul revelator al semințelor de doyleac, reporterul

iscusit deslușește toate ițele încurcate ale vieții noastre politice. În odaia din dos, la căldurică, — punând puțin la contribuție și micul capital de cunoștințe al patronului, — el își fabrică pe indelete bomba cotidiană, (fiecare zi cu senzația ei) vestind cu precizie, și sfidând orice desmințire, cele mai singuratiche conversații și cele mai discrete invoieli.

Nu e de mirare, în asemenea împrejurări, că irezistibilii copoi dela *Cuvântul* pot să divulge în fața lumii întregi: când, unde și ce a vorbit d. Octavian Goga cu d. Ion I. Brătianu ori cu d. general Averescu. Și lumea întreagă s'a convins acum, după ce a citit inspiratul reportagiu, că d. Octavian Goga s'a hotărât în sinea sa, să... trădeze: și pe d. Ion I. Brătianu și pe d. general Averescu.

Cu cine? Prea sunteți nerăbdători... Veți afla și acest lucru, probabil, în *Cuvântul* de mâine!

Mișcarea dela Sibiu. — La sfârșitul unei trecute s'a ținut la Sibiu o întrunire cetățenească de protestare împotriva înstrăinării administrative a județului și a orașului acesta. Cu acest prilej s'a votat o moțiune și s'a ales un comitet de conducere, urmărindu-se scopuri bine precizate. După ce s'a constatat că într'un ținut cu o populație în mare majoritate românească nu sunt, la județ, decât patru funcționari români superiori și patru inferiori față de 21 funcționari sași, iar la oraș față de 133 funcționari și angajați sași există un singur funcționar superior român și 14 funcționari români inferiori, s'au emis următoarele desiderate:

„Având credința nestrămutată, că numai prin formarea unui front unic avem asigurați soții de izbândă și puțința de a cuceri ce este al nostru, după drept și dreptate; având în vedere situația cu totul specială în orașul

și județul nostru, adunarea a făcut apel la toți românii de bine din oraș și județ, rugând pe conducătorii politici, ca în vederea alegerilor pentru orașul și județul Sibiu, să formeze un front unic de acțiune și să prezinte o listă unică românească fără colorit politic, care să cuprindă tot ce avem mai bun.

„Adunarea are credința că nu se va afla nici partid politic, nici singuratici bărbați de conducere români, cari să refuze înrolarea în frontul unic pentru o unică listă românească, și noi cetățenii cari am votat această moțiune rămânem consecvenți pentru frontul unic.

„Adunarea a enunțat cele de mai sus pentru sine ca obligatoare, și în scopul compunerii listei românești și a propagandei necesare a ales din sânul său 40 membri cari vor avea drept să mai coopteze încă 20 persoane“.

Trebuie să adăugăm, că organizația partidului național, din motive de egoism politic, n'a aderat la această inițiativă românească.

Părerii diferite. — „D. N. Iorga, care protesta deunăzi, nespus de supărat, împotriva romanizării Brașovului, sub cuvânt că se pierde, vezi dumneata! vechiul stil sășesc al cetății dela Țoalele Tâmpiei, salută acum cu bucurie mișcarea cetățenească, de curând pusă la cale, pentru romanizarea administrației orașului și județului Sibiu.

Sași, cari n'au încercat îndestul elasticitatea convingerilor dlui N. Iorga, vor rămânea propabil surprinși în fața acestei schimbări de front a prietenului lor de până ieri. Pe noi, cari mai știm câte ceva cu privire la zigzagurile fostului apostol, nu ne surprinde nimic. Cum a fost pentru și contra lui Mihai

Viteazu), pentru și contra lui Tache Ionescu, pentru și contra evreilor, d. N. Iorga poate se fie tot așa de ușor pentru și contra dlui Hans Otto Roth, pentru și contra lui Nepomuc, pentru și contra sașilor.

Nu pentru a produce încă o dovadă despre contrazicerile omului de cauciuc ne-am împiedicat, deci, de proza ultimei sale cărți poștale. E altceva interesant aci. Mișcarea dela Sibiu, pe care o laudă și o aprobă d. N. Iorga la gazetă, s'a pornit fără concursul partidului național de-acolo, ba chiar împotriva fruntașilor acestui partid, cari prin ziarul *Patria* au precizat această atitudine a lor în mod public, sub iscălitură.

Iată-l pe d. N. Iorga în contradicție, nu numai cu el însuș, dar cu propriul său partid... (Nu zicem, dinadins: proprii săi partizani.) Cum se explică acest fenomen? Nu e d. N. Iorga șeful partidului național?

Vezi bine că nu! E numai jumătate de șef. E șef numai până la Căineni, — și încă, pe aici mai are de furcă cu d. Argetoianu... În felul acesta, pe o chestiune de amănunt, se lămuresc încă odată tainele de laborator ale unei fuziuni cam încurcate. L'ați văzut vreodată pe d. N. Iorga amestecându-se în trebile comitetului de o sută dela Cluj? Zilele trecute, când a fost invitat să aziste la inaugurarea Ateneului român dela Câmpia-Turzii, jumătatea de șef și-a cerut scuze că a îndrăznit să treacă vama disciplinară dela Predeal, subliniind cu o cleioasă stăruință, că nu vine în feuda politică a celeilalte jumătăți de șef decât ca oaspe.

Nici d. N. Iorga, nici d. Iuliu Maniu, n'au fost croiți din ștufa celor ce îndrăznesc să treacă Rubiconul... Iar partidul național a rămas în suspensie, pe culmile Negoiiului!